

Bookreview

City of bits Space, place, and the Infobahn, William J. Mitchell Cambridge, Massachusetts, London, England, The MIT Press, 1995.

Of we het op prijs stellen of niet de moderniteit raast voort. Eerst blies de moderniteit in de negentiende eeuw de feodale samenleving op en produceerde de industriële maatschappij. Nu ondergraaft de moderniteit de industriële samenleving en ontstaat er een andersoortige moderniteit. In feite zijn we getuige niet van het einde van de moderniteit, maar van het begin van de moderniteit. Via de achterdeur dringt deze nieuwe moderniteit ons normale leven binnen. Politieke explosies of revoluties blijven dit keer uit. Nieuwsgierig als we zijn laten we ons hypnotiseren door de nieuwe technologieën die het leven zoveel makkelijker en interessanter maken. Zonder het te beseffen komen we tegen de achtergrond van een dominerend verleden terecht in de toekomst. Er breekt een tijd aan waar de geprolongeerde autoriteit van het verleden het heden en de toekomst uit z'n handen ziet slippen. Noodzakelijker dan ooit hebben we nieuwe ideeën en theorieën nodig die ons in staat stellen het nieuwe, wat over ons heenrolt, op een nieuwe wijze te begrijpen en ons in staat stelt er mee te leven en naar te handelen. Met name op het terrein van de sociologie zien we veel wetenschappers op onderzoek gaan om grip te krijgen op de nieuwe moderniteit. In de architectuur signaleren we ook veel aandacht voor deze nieuwe wereld. Veel recente architectuur put hoop uit deze conditie en distantieert zich van een puur afwijzende negatieve kritiek. Zo ook het boek "City of Bits, Space, Place, and the Infobahn" van William J. Mitchell.

Om de nieuwe wereld in de moderniteit te ontdekken kan men het beste de sferen van het dagelijkse leven bestuderen. Ook Mitchell verkiest de route van de praktijk. En wel de praktijk van de digitale telecommunicatie: "My name is wjm@mit.edu, and I am an electronic flaneur. I hang out on the network". Er ontstaat volgens Mitchell een nieuw type stad. Een onzichtbare stad die bestaat uit virtuele ruimten die op complexe wijzen met elkaar zijn verbonden door de "information superhighway". Met zeer veel concrete voorbeelden toont hij aan hoe software de gematerialiseerde vorm verdringt. Er ontstaat een nieuw type ruimte die vergaand onze ervaring van de bestaande ruimte zal veranderen. Het digitale tijdperk zal onze publieke diensten en het publieke discours vergaand veranderen. De muren van de villa van Microsoft oprichter Bill Gates bijvoorbeeld bestaan geheel uit videoschermen. Als ze niet "aan staan" simuleren ze de standaard architectonische materialen, maar geactiveerd zijn het reusachtige elektronische vensters met zicht op de wereld. "Architectural solids and voids become fluidly interchangeable, and the usual relationship of interior to exterior space is twisted into jaw-dropping paradox. That old Punch cartoon flashes again into mind" concludeert Mitchell.

Mocht de lezer meer willen weten over de thema's en voorbeelden die worden aangedragen dan nodigt Mitchell U uit zijn World Wide Web lokatie ([http://www-mitpress.mit.edu/City_of Bits](http://www-mitpress.mit.edu/City_of_Bits)) te bezoeken. Deze informatie en enkele andere internet locaties worden achterin de publicatie vermeld. Het boek bestaat uit zeven hoofdstukken. Naast de introductie met de titel "Pulling Glass" bevat het boek zes hoofdstukken: "Electronic Agoras", "Cyborg Citizens", "Recombinant Architecture", "Soft Cities", "Bit Biz" en "Getting to the Good Bits". Dit boek bestaat uit niets meer

dan een opsomming van recente elektronische gebeurtenissen die van een kort commentaar worden voorzien en in ruimtelijk dimensies worden geduid. Dit betekent niet dat Mitchell vrijblijvend met de materie omgaat. Ook de schaduwkant van de Infobahn wordt zo nu en dan aan de orde gebracht. Zowel de mensen die geen kans op connectie hebben als controle via het netwerk komen aan de orde door onder andere te verwijzen naar Foucault. Wat verder opvalt is dat vrijwel alle hoofdstukken onderverdeeld worden in paragrafen met een titel die bestaat uit een verouderd en nieuw begrip uit de virtuele wereld. Zoals bijvoorbeeld “Focused / fragmented” of “facade / Interface “. In het langste hoofdstuk “Recombinant Architecture” behandelt Mitchell verschillende architectonische begrippen en gebouw typen die onder druk van nieuwe elektronische technologieën zullen veranderen. Bibliotheken, theaters, musea, ziekenhuizen, gevangenissen, banken, winkels, warenhuizen, kantoren en het huis worden onder de loep genomen. Wat opvalt bij iedere bespreking van een gebouwtype is de objectiverende pragmatische toon van Mitchell. Hij laat zich voornamelijk leiden hoe de technologie een bepaald type gebouw in de toekomst zal transformeren. Het museum zal in de toekomst niets anders zijn dan een plaats om een origineel te bekijken. Het echte museum zal het virtuele museum zijn en “Crowds become easy to handle. The exhibit material is kept on servers on a network, and viewers can be scattered at remote locations. It is not gallery capacity that matters, but server capability and network bandwidth.” Deze pragmatische teneur vindt men in het hele boek terug. In feite laat Mitchell zich leiden en verleiden door de technologie. Hij ontwikkelt nauwelijks nieuwe ruimtelijke categorieën om de nieuwe wereld in te schatten of in goede banen te leiden. Hij waarschuwt zo nu en dan, maar vervalt dan weer rustig in opsommingen zonder enig kritisch commentaar.

Kortom dit boek is uitstekend voor mensen die nog geen idee hebben wat hun allemaal te wachten staat in de nieuwe ruimte die cyberspace heet. Maar het kan ook een gevaarlijk boek zijn in de handen van naive salon-futuristen die gehypnotiseerd worden door veel nieuwe technologische nieuwigheid zonder sociaal maatschappelijke betrokkenheid. In tegenstelling tot de sociale wetenschappen zien we dat het architectonische veld met het aanbreken van de nieuwe moderniteit zich hoofdzakelijk werpt op de esthetische uitdrukkingsvormen van de nieuwe technologieën. Waar het nu juist om gaat in de nieuwe wereld is niet de expressie van de ruimte, maar welke nieuwe categorieën van leven in een nieuwe vorm de ruimte verder kunnen emanciperen. Ook de architectuur moet haar eigen positie en rol veranderen. Daarvoor vinden we helaas geen aanwijzingen in het boek van Mitchell. Dit boek probeert de moderniteit die over ons heen rolt te beschrijven met een logica uit het verleden. Dat neemt niet weg dat het boek een rijkdom aan voorbeelden bevat en de kritische lezer uitnodigt na te denken over een veranderende toekomst.

Roemer van Toorn
Uit Archis